

KÖZIGAZGATÁSI ISMERETEK I.

Az állam működése

Magyarország az Európai Unióban

Szerző:	Bán Áron
Témakör:	A magyar állam
Az óra témája:	Az alapvető emberi jogok – három generáció, fontosabb dokumentumok, alapjogvédelem – jogegyenlőség I.
Felhasznált eszközök:	közig. tankönyv: – <i>I. jegyzet</i> 60–64. old. közig. munkafüzet: – <i>Munkafüzet I. 43–44. o./9. feladat</i> ; – <i>Munkafüzet I. 45–46. o./11. feladat</i> ; Egyéb: – Borhegyi Péter, Bódy Zsombor, Kojanitz László, Szász Péter: <i>Történelem 12.</i> OFI, 2012. – https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_12/fejezet_06_fejezetnyito – https://www.youtube.com/watch?v=fWSDvuit7KQ&feature=emb_title
Kapcsolódás más tantárgyhoz: van/nincs	van: történelem tantárgy, 12. évfolyam: Állampolgári jogok és kötelességek

Óravázlat

Idő (perc)	Feladat	Módszer	Eszköz
1'	Adminisztráció		e-napló;
5'	Motiváció Óra bevezetése: Arany János: A fülemile c. versének elolvasása. Vezető kérdések alapján <i>jog</i> és <i>jus</i> fogalmának tisztázása. ki a köztársasági elnök?	csoporthmunka	feladatlap; <i>I. közig. jegyzet 63. oldal alapján</i> 1. dia;
10'	Új ismeretek átadása Az emberi jog fogalmának meghatározása: <ol style="list-style-type: none"> 1. asszociációk gyűjtése 2. korábbi ismeretek aktivizálása 3. definíció meghatározása a forrás alapján Az emberi jog fogalmának meghatározása és elválasztása más, a témához tartozó fogalmaktól: <ul style="list-style-type: none"> – emberi jog – alapvető jog – alkotmányos jog – állampolgári jog 	Tanári magyarázat Frontális beszélgetés tanári irányítással	<i>I. közig. jegyzet 64–65. oldal alapján</i> 3–4. dia;
15'	Új ismeretek átadása Az emberi jogok nemzedékei résztéma bevezetése az Aranybulla alapján: <ul style="list-style-type: none"> – előzetes ismeretek aktivizálása <i>mikor, ki, miért, mit, tartalom?</i> – <i>Kinek a jogait védte?</i> – <i>Kivel szemben?</i> Kapcsolódási pontok megtalálása (történelem tantárgy alapján), majd téma (emberi jogok) meghatározása: emberi jogok más-más korokban más <i>generációhoz</i> tartoznak		<i>I. közig. jegyzet 65. oldal „Feladat” alapján</i> 5. dia;

Óravázlat

Idő (perc)	Feladat	Módszer	Eszköz
23'	<p>Feladatmegoldás Forráselemzés – példaelemzés</p> <p>Feladat megoldása: forrásrészletek elolvasása és közös megbeszélése, majd válasz a kérdésekre:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Véleményetek szerint kinek „van igaz-a”, kinek az álláspontját milyen érvekkel lehet alátámasztani? Érveljetek a véleményetek mellett, ütköztessétek a véleménykülönbségeket, győzzétek meg a vitapartneret a saját igazatokról!</i> <p>Feladat megoldásának menete:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kiscsoportok kialakítása (ülérend szerint) – érvek gyűjtése egyik-másik fél mellett, érvek rögzítése – vita tanári moderálással 	<p>csoportmunka</p>	<p>Közigazgatási munkafüzet I. 45–46. o./11. feladat; 6. dia;</p>
30'	<p>Új ismeretek átadása</p> <p>Az emberi jogok első generációjának/nemzedékének meghatározása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – elhelyezés időben – példák keresése – példák alapján tartalmi elemek bemutatása – tartalmi elemek alapján meghatározás elkészítése: <i>mi jellemző az emberi jogok I. generációjára?</i> 	<p>Frontális beszélgetés tanári irányítással</p> <p>tanári magyarázat</p>	<p><i>I. közig. jegyzet 66. oldal alapján</i></p> <p><i>korábbi ismeretek:</i> A felvilágosodás kora (10. évfolyam, történelem); 7. dia;</p>
35'	<p>Új ismeretek átadása</p> <p>Az emberi jogok második generációjának/nemzedékének meghatározása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – elhelyezés időben – példák keresése – példák alapján tartalmi elemek bemutatása – tartalmi elemek alapján meghatározás elkészítése: <i>mi jellemző az emberi jogok II. generációjára?</i> 	<p>Frontális beszélgetés tanári irányítással</p> <p>tanári magyarázat</p>	<p><i>I. közig. jegyzet 66–67. oldal alapján</i></p> <p><i>korábbi ismeretek:</i> A munkásság helyzete a második ipari forradalom idején (11. évfolyam, történelem); 8. dia;</p>

Óravázlat

Idő (perc)	Feladat	Módszer	Eszköz
41'	Új ismeretek átadása Az emberi jogok harmadik generációjának/nemzedékének meghatározása videórészlet segítségével: <ul style="list-style-type: none">– elhelyezés időben– példák keresése– példák alapján tartalmi elemek bemutatása– tartalmi elemek alapján meghatározás elkészítése: <i>mi jellemző az emberi jogok III. generációjára?</i>	Frontális beszélgetés tanári irányítással tanári magyarázat	<i>I. közig. jegyzet 67. oldal alapján</i> 9–10. dia; mellékel link;
44'	Részösszefoglalás Megbeszéltek rögzítése és összegzése egy feladat segítségével (szóban).	Frontális beszélgetés tanári irányítással	Közigazgatási munkafüzet I. 43–44. oldal/9. feladat;
45'	Elköszönés óra lezárása	Tanári közlés	

Az órához kapcsolódó feladatlap

Arany János: A fülemile

Hajdanában, amikor még
Így beszélt a magyar ember:
Ha per, úgymond, hadd legyen per!
(Ami nem volt épen oly rég) –
Valahol a Tiszaháton
Élt egy gazda: Pál barátom,
S Péter, annak tőszomszédja;
Rólok szól e rövid példa.
Péter és Pál (tudjuk) nyárban
Összeférnek a naptárban,
Könnyü nekik ott szerényen
Megámulni egy gyékényen;
Hanem a mi Péter-Pálunk
Háza körül mást találunk:
Zenebonát, örök patvart,
Majd felfordítják az udvart;
Rossz szomszédság: török átok,
S ők nem igen jó barátok.

Ha a Pál kéménye füstöl,
Péter attól mindjár' tüszköl;
Ellenben a Péter tyukja
Ha kapargál
A szegény Pál
Háza falát majd kirugja;
Ebből aztán lesz hadd-el-hadd,
Mely a kert alá is elhat!

Ez sem enged, az se hagyja,
S a két ház kicsínye, nagyja
Összehorgolnak keményen,
Mint kutyajok a sövényen
Innen és túl összeugat
S eszi mérgében a lyukat.

De, hogy a dologra térjek,
Emberemlékezet óta
Állott egy magas diófa,
Díszeül a Pál kertjének.
A szomszédba nyult egy ága,
Melyet Péter, minthogy róla
A dió is odahulla,
Bölcsen eltűrt, le nem vága.
Történt pedig egy vasárnap,
Hogy a fentírt fülemile
Ép' a közös galyra üle,
Azt szemelvén ki oltárnak,
Honnan Istent jókor reggel
Magasztalja szép énekkal:
Megköszönve a napot,
Melyre, im, felvirradott.
A sugárt és harmatot,
A szellőt és illatot;
A fát, melynek lombja zöld,
A fészket, hol párja költ,

Az örömet, mely teli
Szivecskáját elteli;
Szóval, ami benne él
S mit körében lát, szemlél,
Azt a pompát, fényt és színt,
Mely dicsőség
– Semmi kétség –
Ő érte
Jött létre
Csupán ő érette, mind!
Elannyira, hogy Pál gazda,
Ki gyönyörrel ott hallgatta,
Így kiáltott örömeiben:
„Istenem uram,
Beh szépen
Fütyöl ez az én madaram!”

„Kendé bizony az árnyéka!
Mert olyat mondok, hogy még a...”
Hangzik átal a sövényen
Egy goromba szó keményen.
„Hát kié – pattogja Pál –
Mikor az én fámra száll?”
„De az én portámon zengett:
Hogy illetné a *fitty* kendet!”
Pál nem hagyja: ötet uccse!
Péter ordit: ő meg úgyse!

Többrül többre, szórul szóra,
Majd szitokra, majd karóra,
Majd mogorván
Átugorván
Ölre mennek, hajba kapnak;
Öröme a szent napnak
Egymást ugyan vérbe-fagyba, –
Hanem a *just* mégsem hagyva.

Pál azonban bosszut forral,
És ahogy van, véres orral
Megy panaszra, bírót búsít,
S melyet a vérszeny tanúsít
A bántalmat előadja.
Jogát, úgymond, ő nem hagyja,
Inkább fölmege a királyig
Térden csúszva: de a füttyöt,
Mely az ős diófáru jött,
Nem engedi, nem! halálig.
Nyomatékul egy tallért dob
Az igazság mérlegébe,
Mit a bíró csúsztat a *jobb*
Oldalon levő zsebébe.

Péttert sem hagyá pihenni
A nagy ártatlan igazság:
Nem rest a bíróhoz menni
Hogy panaszát meghallgassák.
Így s úgy történt, - elbeszéli,
Övé a fütty, ő azt véli:

Nincs vármegye,
Ki elvegye,
Nincsen törvény, nem lehet per,
Hisz azt látja Isten, ember! –
De, hogy a beszédet össze
Annál jobb rendben illessze,
Az ütlegből sokat elvesz
És a joghoz egy tallért tesz,
Mely is a birói zsebben
Bal felől, a szív iránt,
Meghuzódik a legszebben.

Felderüle a kivánt
Nap, mely a vitát eldöntse,
Hogy a fülemile-pörben
Kinek szolgál a szerencse.
Ámde a bírót most cserben
Hagyja minden tudománya,
És ámbátor
Két prokátor
Minden könyvét összehányja,
S minden írást széjjeltúr is:
Ilyen ügyről,
Madárfüttyről,
Mit sem tud a *corpus juris*;
Mignem a bíró, haraggal
Ráütvén a két zsebére
S rámutatván a két félre,
Törvényt monda e szavakkal
A szegény fülemilére:

Hallja kendtek!
Se *ide* nem, se *oda* nem
Füttyöl a madárka, hanem
(Jobb felől üt) *nekem* füttyöl,
(Bal felől üt) *s nekem* füttyöl:
Elmehetnek.

Milyen szép dolog, hogy már ma
Nem történik ilyes lárma,
Össze a szomszéd se zördül,
A rokonság
Csupa jóság,
Magyar ember fél a pörtül...
Nincsen osztály, nincs egység
Hogy szépszóval meg ne essék,
A testvérek
Összeférnek,
Felebarát
Mind jó barát:
Semmiséért megpörölni,
Vagy megenni, vagy megölni
Egymást korántsem akarja.
De hol is akadna ügyvéd
Ki a *fülemile füttyét*
Mai napság felvállalja!?

(1854.)

Az óravázlatban szereplő diasor

Arany János: A fülemile

1) Hol található meg a szövegben a *jog* és a *jus* kifejezés?

2) Mire vonatkoznak ezek a szavak a versben?

„Nekem jogom van erre”

„kiadják a jussát”

jus (lat.) → jelentése: jog

1

Az emberi jogok

2

Az emberi jog fogalma

„Amint mondtuk, az emberek természettől fogva mindnyájan szabadok, egyenlők és függetlenek, és ezért saját beleegyezése nélkül senkit sem lehet a vagyonából kitenni és alávetni egy másik ember politikai hatalmának.” (Locke)

emberi jogok: veleszületett, sérthetetlen, elidegeníthetetlen jogok

- minden embert egyformán megillet
- nem lehet róla lemondani/átadni másnak/teljesen elvenni
- ember lényétől elválaszthatatlan
- mindenkori hatalomtól független

3

Kapcsolódó fogalmak

emberi jog

alap(vető)jog

Kire vonatkozik?

- ember
- szervezet
- jogi személy

alkotmányos
jog

állampolgári
jog

4

Emberi jogok nemzedékei

embert megillető jogok: *évezredes* kérdés

pl. középkori Magyarország → Aranybulla

- 1) *Kinek a jogait védte kívül szemben?*
- 2) *Ellenállás jog?*

emberi jogok → mai jelentés:

3 nemzedék/generáció megkülönböztetése

Az alábbi két részlet Szophoklész, a híres ókori görög drámaíró „Antigoné” c. művében található

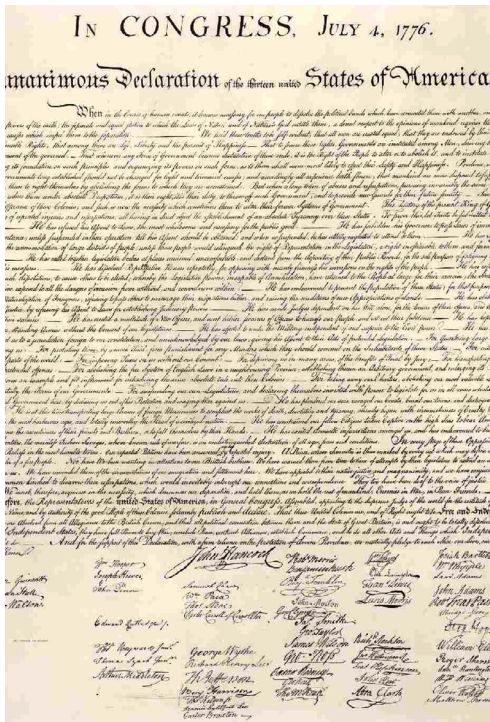
Antigoné azt mondja, a holtak eltemetésének kötelezettsége olyan ősi, „örök” emberiességi követelmény, amellyel emberi rendelkezés, parancs nem szegülhet szembe:

„Parancsaidban nem hiszem, hogy oly erő lehet, mely engem istenek nem változó Íratlan törvényét áthágni kényszerít. Mert nem ma vagy tegnap lépett életbe az, De nincs ember, ki tudná, hogy mióta áll.”

Véleményetek szerint kinek „van igaza”, kinek az álláspontját milyen érvekkel lehet alátámasztani?

Ezzel szemben Kreón király arra hivatkozik, hogy őt terheli a rend fenntartásának felelőssége, az uralkodói hatalom felsőbbbsége pedig mindenkire kikerülhetetlen kötelezettséget ró:

„Akit királlyá tett a nép, követni kell Minden szavát, legyen jogos vagy jogtalan. Mert fejetlenségnél nincs nagyobb veszély, A városok pusztulnak, házak általa Dőlnek romokba, és baráti fegyverek Kicsorbulnak. De hogyha elvállalt a nép Fegyelmező hatalmat, az megmentheti Ezért meg kell a város rendjét védeni...”

Az emberi jogok I. nemzedéke

17-18. század

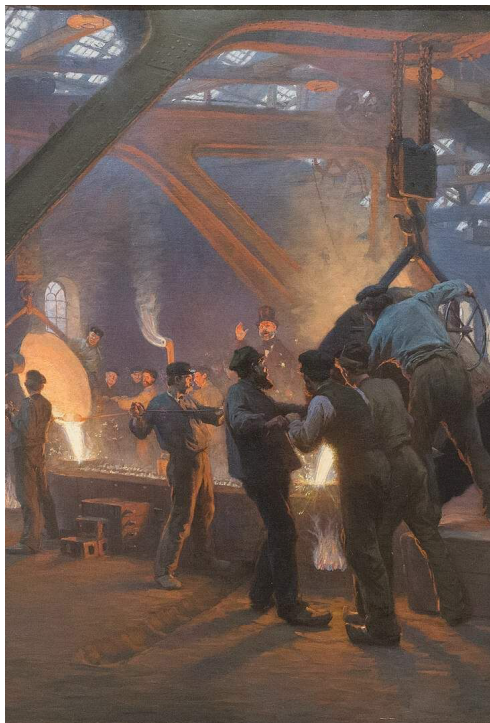
pl. Függetlenségi Nyilatkozat (1776);

Emberi és polgári jogok nyilatkozata (1789)

jellemző:

- polgári átalakulással összefüggésben
- polgári társadalom
- polgárság követelései:
 - 1) személyes szabadságjogok
 - 2) kollektív szabadságjogok
- állam szerepe: passzív

polgárság
küzdeldmei

Az emberi jogok II. nemzedéke

19. század második fele

- gazdasági és szociális átalakulás → szociáldemokrata mozg.
- középpontban: munkásság és annak jogkövetelései
- állami szerep: aktív

tartalma:

- munkafeltételek javítása
- nők/gyerekek védelme
- tanulás biztosítása
- szociális biztonság

munkásság
küzdeldmei

9

Az emberi jogok III. nemzedéke

- 20. sz. → gazdasági és technikai fejlődés
 - globális kihívásokra válaszkérés
 - „regionális/kontinentális/világ” válaszok

globális/szolidaritási jog

- 1) embercsoportok jogai
- 2) gazd.-tech.-i kihívásokra → megvédendő értékek
- 3) hátrányos helyzetű csoportok védelme

tartósság?

10

Csoportosítsd az alábbi jogokat generációjuk szerint!

1. egészséges környezethez való jog
2. személyes adatok védelméhez való jog
3. munka és foglalkozás szabad megválasztásához való jog
4. élethez és méltósághoz való jog
5. mozgásszabadsághoz való jog
6. gyermekek jogai
7. gyülekezési jog
8. szociális biztonsághoz való jog
9. sztrájkjog

I. generáció

II. generáció

III. generáció